

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ,
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 15873

Tarih : 08.01.2026

10/3595

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2025 yılı boyunca tarım sektöründe yaşanan ağır üretim kayıpları, artan girdi maliyetleri, çiftçilerin borçluluk düzeyindeki tarihsel artış, kuraklık ve zirai don gibi iklimsel felaketler ile 01.01.2026 tarihi itibarıyla sübvansiyonlu tarım kredilerinde getirilen vergi ve SGK borcu şartının çiftçilerin krediye erişimini fiilen engellemesi sonucunda ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve üretimsel mağduriyetlerin bütüncül biçimde ortaya çıkarılması; tarımsal üretimin sürdürülebilirliği, gıda güvenliği ve kırsal yaşam üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye tarımı, 2025 yılında hem iklim krizi hem de ekonomik daralma nedeniyle son yılların en ağır üretim ve gelir kayıplarından birini yaşamıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2025 yılında tarımsal üretimde birçok ana ürün grubunda ciddi düşüşler yaşanmıştır. Tahıl üretimi yaklaşık 34 milyon ton seviyesine gerileyerek önceki yılların belirgin biçimde altına düşmüş, meyve üretiminde yüzde 30'un üzerinde azalma kaydedilmiştir. Sebze üretiminde ise bölgesel farklılıklar olmakla birlikte yüzde 15 ila 25 arasında değişen kayıplar yaşanmıştır. Bu düşüşler, iklim kaynaklı kuraklık ve zirai don olaylarının yanı sıra üreticilerin artan maliyetler nedeniyle ekim alanlarını daraltmasının da bir sonucudur.

TÜİK'in tarımsal girdi fiyat endeksi verileri, 2025 yılı boyunca çiftçilerin üretim maliyetlerindeki artışın devam ettiğini göstermektedir. Gübre, yem, tohum, enerji ve mazot kalemlerinde yaşanan yüksek oranlı artışlar, ürün satış fiyatlarındaki artışın çok üzerinde seyretmiş; bu durum maliyet-fiyat makasının çiftçi aleyhine açılmasına neden olmuştur. TÜİK Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi (Tarım-ÜFE) verileri, üretici fiyatlarındaki artışın girdi maliyetlerini karşılamaktan uzak kaldığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle çok sayıda çiftçi, üretimini zararına sürdürmek zorunda kalmıştır.

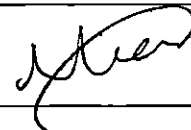
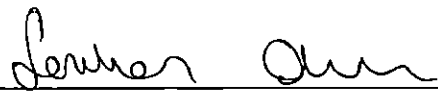
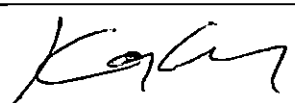
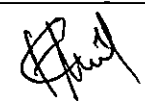
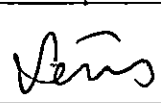
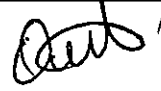
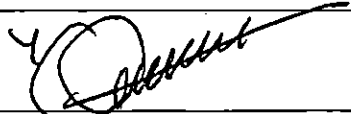
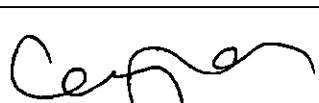
Üretimdeki daralma ve maliyet baskısı, çiftçilerin borçluluk düzeyini tarihsel olarak en yüksek seviyelere taşımıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile TÜİK verilerinin birlikte değerlendirilmesine göre, 2025 yılı sonunda çiftçilerin bankalara olan toplam kredi borcu 1 trilyon lira sınırını aşmıştır. Tarım sektöründe kullanılan kredilerin önemli bir kısmının kısa vadeli olması, geri ödeme baskısını daha da artırmış; gelirleri düşen üreticiler borçlarını çeviremez hâle gelmiştir. TÜİK'in tarım sektörüne ilişkin yatırım göstergeleri de bu durumu teyit etmektedir. 2025 yılında traktör ve tarımsal ekipman satışlarında yaklaşık yüzde 40 oranında düşüş yaşanmış; bu durum, çiftçilerin üretim araçlarını yenileyemediğini ve yatırım yapma kapasitesinin ciddi biçimde zayıfladığını göstermiştir.

İklim krizinin etkileri de 2025 yılında tarımsal üretimi doğrudan etkilemiştir. TÜİK ve ilgili kamu kurumlarının verileri, birçok bölgede yağışların uzun yıllar ortalamasının yüzde 30-40 altında kaldığını, sulama ihtiyacının arttığını ve buna bağlı olarak enerji maliyetlerinin yükseldiğini ortaya koymaktadır. Kuraklık ve zirai don nedeniyle özellikle tahıl, meyve ve yem bitkileri üretiminde ciddi kayıplar yaşanmış; bu kayıplar çiftçilerin gelirlerini daha da düşürmüştür.

Bu ağır tabloya rağmen, 01.01.2026 tarihi itibarıyla Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla kullanılan faiz indirimli (sübvansiyonlu) tarım kredilerinde üreticilerin vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumu (Tarım Bağ-Kur dâhil) prim borcu bulunmadığına dair belge ibraz etmeleri zorunlu hâle getirilmiştir. Oysa TÜİK'in tarımsal işletme yapısına ilişkin verileri, Türkiye'de tarım işletmelerinin büyük çoğunluğunun küçük aile işletmelerinden oluştuğunu ve bu işletmelerin önemli bir bölümünün düzenli prim ve vergi ödeme kapasitesine sahip olmadığını göstermektedir. Tarım Bağ-Kur borcu bulunan çiftçilerin oranının yüksek olduğu bilinen bir gerçekliktir.

Bu koşullar altında getirilen “borcu yoktur” şartı, devlet destekli kredi mekanizmalarının en fazla desteğe ihtiyaç duyan üreticileri sistem dışına itmesine yol açmaktadır. Bu durum yalnızca bireysel çiftçi mağduriyetlerine değil; tarımsal üretimin sürdürülebilirliği, gıda arz güvenliği, kırsal istihdam ve toplumsal denge açısından da ciddi riskler doğurmaktadır. TÜİK verileriyle ortaya konan üretim düşüşü, borçluluk artışı ve yatırım gerilemesi birlikte değerlendirildiğinde, tarım sektörünün yapısal bir kriz içinde olduğu açıkça görölmektedir.

Bu nedenlerle; 2025 yılında tarım sektöründe yaşanan üretim kayıplarının, artan girdi maliyetlerinin, çiftçilerin borçluluk düzeyinin, sübvansiyonlu tarım kredilerinde getirilen yeni koşulların ve iklim kaynaklı risklerin çiftçiler üzerindeki ekonomik, sosyal ve üretimsel etkilerinin bütöncöl biçimde incelenmesi; ortaya çıkan mağduriyetlerin tespit edilmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kapsamlı bir Meclis Araştırması açılması zorunlu hâle gelmiştir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DIYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DIYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	